

PUSZTADOKTOR MAGAZIN

XII. évfolyam 10-11-12. szám a Madárkórház Alapítvány havilapja 2017. október-november-december

- Szeretettel gondolok rád!
- Darvak nyomában
- Vissza a természetbe!
- Jenő Karácsonya

Szeretettel gondolok Rád!

„Lelkünkben gyűjts pici gyertyát sokat.
Csengess éjünkön át, s csillantsd elénk
törekeny játékunkat, a reményt.”

Babits Mihály

Jön a karácsony, minden évben eljön. De ez az év más, s vele a karácsony is. Valahogy hangosabb, mint a többi. Alig halljuk egymást a suhogástól . . . a szárnysuhogástól. Mindenhonnan ez szól... Úgy hangzik, mint egy KÖSZÖNÖM! Igen jól halom: KÖSZÖNÖM!
Szeretettel gondolok most Rád, aki egész évben támogatad tartósan sérült, beteg madárkádát.
Rád is gondolok, mert a megmaradó havi pár forintból nem ezt meg azt vettél, életet mentettél!
Eszembe jutsz, az egész országot átautóztad egy sérült egerészölyvvel....meggyógyult, szabadon is engedted! Itt vagy Te is, aki felajánlottad az adód 1 %-át, kitöltötted a lapot, sorban álltál a postán... biztosan volt más dolgod, de megtetted. Felvillan arcod, reggeltől estig önkéntesként álltad a sarat, le a kalappal előtted! Most jössz Te, aki megosztod madaraink történetét, lássa más is, így segítesz. Mi lenne veled, ha nem hoznál kötszereket, eszközöket, mindent, amire szükség lehet?
Na és Te? Ha kell, mented, ha kell, gyógyítod, ha kell, ele-

seget hozol, mert tenni akarsz Értük!
Jártál nálunk. Álltál a nagyropdében, kislíaddal a karodban. Mutattad neki, ott repül a sas! A belépőjeggyel a madarakon segítettél, az élmény mindig a Tiétek marad!
Olyan sokan vagytok... Kérlek, maradjatok! Szeretettel gondolok most Rátok.
Remélem, Ti is halljátok a szárnysuhogást.
A madarakét, az angyalokét.
Persze, tudom, sokak szerint nincsenek angyalok. A tollak szerint vannak, bár nem mondták, kik azok!
Áldott karácsonyt is suhognak. Szebbet nem is kívánhatok.

“Fent a felhő szélén,
egy angyal mindent lát.
Hogyan járnak a papíron
a színes ceruzák.
Fent a felhő szélén
egy angyal mindent lát,
hogyan a világot a Földön,
gyerekek rajzolják.
Kicsiny, hegyezetlen,
színes ceruzák.”
Kormorán

Téli rajzpályázat: Élet a madáretetőn

Rajzold le nekünk kik és mit csipegetnek a hideg idő beköszönésével a madáretetőkön. Ha van otthon madáretető, könnyű a dolgod, de ha nincs, egy percig se búsulj! Készíthetsz te is, anya vagy apa segítségével (vizes palack, madzag, olló), esetleg etetheted a tollasokat az ablakpárkányon. Természetesen a fantáziádra is hagyatkozhat, képzelj el, vedd papírra! A rajz elkészítéséhez használhatod ceruzát, zírkrétát, de ha a festés is szuperül megy, akkor kapd elő az ecseteket. A kész remekművet postázd el nekünk névvel, címmel, ha a rajzalanyság nevét is tudod, ne titkold előlünk! Szükségünk lesz még ez életkorodra is, kérjük, ezt írd a neved alá a rajzon!

Korcsoportok:

Óvoda

Általános iskola – alsó tagozat

Általános iskola – felső tagozat

Középiskola

Postacímünk:

Madárkórház Alapítvány, 4071 Hortobágy, Petőfi tér 6.

A rajzok, festmények beküldési határideje: 2018. január 8.

(A postára adás dátuma számít.)

Közönségsvavazás: 2018. január 14-20.

Eredményhirdetés: 2018. január 21.

Díjátadó és kiállításnyitó: 2018. január 27.

Díjaink:

Madármentő tábor a Hortobágyi Madárparkban

Kék túra tábor (a Csemete Egyesület felajánlásával)

Természetismereti tábor Bugacon (a Csemete Egyesület felajánlásával)

Családi belépők a Madárparkba

Őszi darules – terepjárós túra (Közönségdíj)

a Marcal mellett hazánkban is újra költött. A darvaknak vonulásuk során olyan zavar-talan helyre van szükségük, ahol 15-20 cm mély nyílt víz található, s amely legalább 100-120 hektárnyi. Az éjszakázó helyek megfelelő vízborítottságának és zavartalan-ságának biztosítása nem volt mindig zökkenőmentes. Volt olyan eset, amikor szándékosan elárastották az éjsz-

A daru mondhatni egész lényével hatott a magyar nép lelkivilágára. „Nincs is több nemzet, mely úgy ismerte volna madarunk szokásait, mint mi. Ez a szoros viszony pedig abból fakad, hogy a daru is ott tanyázott, ahová a magyart természete hajtotta, a végtelen rónán...” (Herman Ottó: Arany, Tompa, Petőfi és a népköltés madárvilága. Szépirodalmi Kk. 1983, Budapest)

Magyarországon a 19. század végén még költött a Sárrét és az Ecsedi láp mocsaras vidékén, szórványosan még a Dunántúlon is észlelték. Utolsó feljegyzett költése a Balaton vidékéről származik 1910-ből. Jelenleg a boreális erdők lápjaiban, erdős területek tavainak nádasaiban költ. Legnagyobb állományai Finnországban és Svédországban található, számuk itt összesen 45-47 ezer párra tehető. Az elmúlt években megindult e madár terjeszkedése dél felé, jelenleg Lengyelország és Németország északi területeire húzódik le. 2015-ben pedig

kázó helyeket, és még a Hortobágyi Nemzeti Park közbenjárása sem volt elegendő. Az eredménytelennek tűnő tárgyalások helyett a gátat vagy zsilipet kellett megnyitni, ezáltal sikerült ismét éjszakázó helyet biztosítani a darvaknak, ez ekkor még 7-8000 ezer példányt jelentett. Az 1980-as évek közepéig Kardoskút volt a legfontosabb gyülekezőhely. Hortobágyon 1984-től kezdett emelkedni a darvak száma az Öreg tavak északi részén. Ekkor ez a terület még elsősorban halgazdaság volt és csak másodsorban nemzeti park. Az éjszakázó helyek sorsa 1992-re rendeződött. Ez annak is köszönhető, hogy a Hortobágy-Halastó tó-rendszere, mely nem csak a darunak, hanem más ritka és fokozottan védett madárnak is élőhelye, átkerült a természetvédők tulajdonába. A táplálkozó területek az éjszakázó helyektől legfeljebb 15 km-re található, főként mezőgazdasági földek. A darunak fő táplálékul az aratás után visszamaradt

kukorica és napraforgó szolgal, ezenkívül jelentős mezőgazdasági hasznot hajt a sok rovar és rágcsáló fogyasztásával. Szívesen fogyaszt még a lucerna és más lágyszárú növények leveleiből, bár ezek elenyésző mennyiséget alkotnak a táplálékában. Hazánkban a darvak vonulása szeptember végén indul és november végéig tart, az első komolyabb fagyok beálltával elindulnak Hortobágyról. Kardoskút és a szegedi Fehér-tó érintésével elhagyják az országot, és kezdetét veszi útjuk második része, mely Olaszország vagy Görögország érintésével Észak-Afrika és Közel-Kelet tengerpartjain és sós mocsaraiban ér véget. Aki már láthatta e csodálatos és sok költőt, író megihlető madár esti behúzását, vagy szinte már túlvilági táncát, annak nem kétséges e madár védelmének fontossága. Szépségén kívül a törvényi oltalom és Európában egyedülállónak mondható őszi mozgalmá is fontossá teszi a daru további kutatását és hatékony védelmét.

Konyhás István

Fotók: Konyhás János

Újra jó irányban a darvak

A november végén tapasztalt kedvezőtlen időjárás miatt veszélybe kerültek a Magyarországon állomásozó darvak. A sűrű ködben nehezen tájékozódtak, eltévedtek, sokan pedig

balesetet is szenvedtek, miközben csoportosan éjszakázó helyükre tartottak. Csongrád megyében egy egész csapat repült neki a vezetőeknek, ahol több tucat el is pusztult.

A hétvége során a CSEMETE Természet- és Környezetvédelmi Egyesület önkéntesei kilenc sérült túlélőt fogtak be, majd szállítottak a Madárkórház Alapítvány Szentesi Madármentő Állomására. Volt, amelyik könnyebben sérült, de akadt súlyosabb esett is. A műtétre szoruló egyedek Hortobágyra, a Madárkórházba kerültek, ahová

Ároktöből is érkezett egy hasonlóan bajba került daru. Ez a példány egy családi ház kerítésére akadt fel. Az enyhe időnek köszönhetően még akad bőven daru Szentés, Szeged, de még Hortobágy térségében is. Így a szentesi állomáson tartott madarakat december elején biztonságosan szabad lehetett engedni és minden jel szerint csatlakoztak is a Kardoskút térségében több mint tízezer éjszakázó, de táplálkozni Szentés déli részéig is eljáró darvakkal.

Konyhás István

Fotók: Udvardi István

Madarak szabadon 2017

Vissza a természetbe!

Jenő Karácsonya

A lézerszemű vándoruhu viszontagságos országjárása

Fotók: Oláh Tibor

Jenő bejárta a fél országot. Legalábbis Eger-Szentes-Hortobágy viszonylatában többször megtette az egyenként 100-160-180 km-es távolságokat, ami egy uhtól merőben szokatlan mozgás. Alföldi előfordulása Hortobágyon a Madárkórházban nem példa nélküli, de nem is gyakori, Szentesen korábban egyáltalán nem fordult elő, viszont az utóbbi hónapokban háromszor is járt ott. A Madárkórház Alapítvány szentesi kapcsolatai az alapítvány ez év júniusától hivatalosan is mű-

ködő Szentesi Madármentő Állomásának létrehozása előtt is megvoltak, hiszen dr. Gombos András ma már nyugdíjas kerületi főállatorvos, korábban országgyűlési képviselő és államtitkár sokat segített a Madárpark létrehozásában. Keresztfia, dr. Dobos András címzetes egyetemi docens, szemspecialista állatorvos szentesi Kiséri Állatorvosi Rendelőjében évek óta fogadja, és Európában is egyedülálló műszerezettségével ingyen látja el a hortobágyi Madárkórház szemészeti kezelést igénylő betegeit, mely alkalmanként 100 ezer forintos nagyságrendű költséget jelentene. Előző számunkban már írtunk erről az uhuról, mely szeptemberben a Mátrában, Bodony mellett, egy fácántelepen sérült, ahol egy drót kiszúrta a szemét. Onnan a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai egri mentőállomásukra szállították, ahol Kelemen Tamás telepvezető telefonos tanácsadásunk szerint madaraknak alkalmazható antibiotikus szemcseppelel kezelte pár napig a baglyot, ahonnan közvetlenül Szentesre vittük kezelésre. Ott OCT készülékkel, mely egy lézerrel működő CT-hez hasonló képalkotó eljárás során, élő állapotban, jelen idejű szövettani vizsgálatot tesz lehetővé, valamint szemnyomás mérővel, szemészeti ultrahanggal, és a szemfenék vizsgálatára alkalmas, nagy teljesítményű funduskamerával történő vizsgálatok során kiderült, hogy a szem menthető. Ehhez először a sérült

szaruhártya, szivárványhártya és sugártest egymáshoz tapadt részeit kellett sürgősen operáló mikroszkóp alatt speciális szemészeti lézer kezeléssel szétválasztani, mert akadályozta a csarnokvíz elfolyását, és a megnövekedett szemnyomás károsítja az ideghártyát, mely el is emelkedett az alaphártyától. Emiatt egy második lézeres beavatkozás is

szükséges volt, a tökéletes látás visszaállításához. A kezelések között és után egy-egy hónapig a hortobágyi Madárkórházban napi 5-6 alkalommal antibiotikus és gyulladáscsökkentő hatású szemcseppelel, és naponta kétszer a szem keringését is fokozó Cavinton tablettát kapott, majd a Madárpark egyik röpdéjében készítettük fel a szabadon engedésre. Az uhu láthatóan jól tájékozódott és biztosan repült a röpdékben, nem vetette el sem a táplálékot, sem az ágasfa üllőrúdjaikat, a megfogás ellen is igyekezett meneküléssel, majd tollait felmeresztve, csőrét kattogtatva, fújtató riasztással, és ha ez nem volt elég, akár támadással is védekezni. Másfél méteres szárnyfesz-távolságú, 65 cm testhosszú, és 3 kg testtömegű, a rókával is elbánó hatalmas bagoly bizony veszélyes lehet. Ezért nála a háló és vastag, hosszú szárú bőrkesztyű alkalmazása még inkább indokolt volt, mint más ragadozóknál. Elengedés előtt meg kellett bizonyosodni arról, hogy sérült szemével is tökéletesen lát. Ehhez olyan látásvizsgálatra volt szükség, mely a madár együttműködése nél-

kül is objektív eredményt ad. Ez az ERG, azaz elektroretinográfias vizsgálat, melyet a végső vizsgálatokkal együtt, december 6-án, Mikuláskor végeztünk, Dobos dr. rral és munkatársaival. A vizsgálatokhoz és a kezelésekhöz altatni kellett a baglyot, melyben én vagyok járatosabb, ők a többiben. A madár orrát-csőrét eltakaró altató maszk mellett elektródák kerültek az agyi látó mező közelébe a fej bőre alá szúrva, és a szem szaruhártyájára zselével feltapasztva. A madár szeme előtt felvillanó fényimpulzusok a monitoron mindkét szem esetében ugyan olyan görbét mutatva jelentek meg az agyban, így kiderült, hogy minden rendben, a bagoly elengedhető. A szabadon engedésre két nap múlva került sor a Mátrában, származási helyén, Bodony határában a hegyen. A Bükk Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai, és a mentésben, kezelésekből részt vevők jelenlétében, kamerák össztűzében bocsátottuk útjára Jenőt, mert ezt a nevet kapta a szentesi szemészeti rendelőben, amikor ultrahangos vizsgálattal az is kiderült, hogy a ragadozó madarakhoz hasonlóan, ahol a tojó lényegesen nagyobb, ez méretével ellentétben egy hatalmas hím, mely továbbra is tarthatja a revírt, azaz a vadász- és fészkelő helye körüli saját családi magánterületét a Mátrában. Nappal lévén,

a nappali madarak elől rejtőzködve, alacsonyan, a 1-2 m-re a talaj felett, erős szárnycsapásokkal szállt át a réten, majd két leszállás, és rövid tájékozódás után eltűnt a sűrűben. A Karácsonyt már ő is szerettei körében tölti. A világon ő a második uhu, melyen lézeres szemműtétet hajtottak végre. Köszönjük dr. Dobos

Andrásnak és csapatának! A kezelésekről és az elengedésről saját felvételeink mellett az RTI Klub, a National Geographic, a Kurca TV, Oláh Tibor MTI fotós és támogatónk, Udvardi István által készített videók és fényképek honlapunkon és facebook oldalunkon láthatók.

Dr. Déri János

Fotó: Déri Balázs

Telelő pingvin Hortobágyon

Fotók: Dr.Déri János

táplálékot is megehet. Mivel szárazföldön kevésbé ügyesen mozog, mint a vízben, így nehezen megközelíthető helyeken telepszik le, például szigeteken, sziklás tengerpartokon. Kolóniákat alkot, melyek éjszaka a parton gyűlnek össze, a nappal nagy részét pedig táplálékszerzéssel töltik. Átlagosan

A pápaszemes pingvin az egyetlen afrikai pingvinfaj, ezért egyes helyeken az afrikai vagy foki pingvin elnevezéssel is találkozhatunk. A szemei felett látható rózsaszín bőrfelületnek – melyről nevét is kapta - testhőmérsékletének egyensúlyban tartásánál van szerepe. Főként heringet, szardíniát, makrelát és tengeri gerincteleneket (tintahal, kis tengeri rákok) fogyaszt, és naponta akár 540 gramm

30 méter mélyre merül, hogy táplálékát megszerezze, és gyors mozgásával egy-egy táplálékszerző út során akár 110 kilométert is képes megtenni. A világon mindössze 27 vad kolóniája létezik a Dél-afrikai Köztársaságban és Namíbiában. Ez a példány Debrecenből a Nagyerdei Kultúrpark állatkertjéből került hozzánk ideiglenesen. A jobb lába megsérült majd el is halt, így átmeneti műlábat kapott,

addig, amíg végleges megoldást lehet találni a hiányzó testrész művégtaggal való pótlására. A pingvineket nem könnyű életben tartani sem ezen a földrészén, mert csak friss heringet hajlandó enni, ami érthető is, viszont hazánkban nem egyszerű a beszerzése. Szerencsére az állatkertből kapunk rendszeresen az utánpótlást és bízunk benne, hogy minél hamarabb visszatérhet társaihoz.

Konyhás István

Mikulás járt a kórházban

Mint minden évben, idén is megérkezett a Mikulás Hortobágyra a Madárparkba is. A helyi Nyitnikék Óvoda gyermekeit láttuk vendégül egy kis csomaggal, a benne rejlő finomságokból pedig nem csak a gyermeki szájnak, hanem az óvodában található madáretetőnek is jut majd pár falat csemege. Az óvodások egy legyen-gült, majd a Madárkórházban felerősödött fiatal bütykök hattyút is sza-

badon engedhettek a park kis taván. A hattyú aznap sokszor körözött még a kórház felett, de másnap már a Hortobágy folyón és vele szomszédos pusztán is látták legelészni. A bütykök hattyú 19. században eltűnt Magyarországról, de az 1970-es években nyugat felől újra megjelent, mára az egész országban elterjedt. Ez

a közelmúltban történt betelepülés főleg félvad madarakon alapult. Jól alkalmazkodott az emberi jelenléthez. Télen a hazai állomány mellé északról is érkeznek vendégek. A nálunk költő példányok nagyrészt a hazai és a tőlünk dél-nyugati, be nem fagyó vizeken telelnek. Viszonylag nagy fészket nádasok olyan részeire rakja,

ahonnan könnyen kijut a nyílt vízre. Méretének megfelelően hatalmas fészket épít. 6-7 tojást rak, melyeken csak a tojó kotlik, a hím a fészket és környezetét őrzi. A fészekhagyó, röpképtelen fiókák kikelésük után követik szüleiket. Főleg vízinvényeket eszik, melyeket a felszín alatt szakít le, ebben hosszú nyaka szolgál segítségül. Kis mennyiségben állati eredetű táplálékot is fogyaszt.

Fotó: Konyhás István

Önkéntes madármentőket keresünk

A madármentésben a legfontosabb szempont minden esetben az idő. Egy segítégre szoruló madárnak annál nagyobb esélye van a szabad életre, minél gyorsabban kerül szakértő kezekbe, legyen szó sérült madárról vagy fiókáról. Sajnos már több esetben előfordult, hogy csak nagyon körülményesen tudtunk megoldani egy madármentést, mert a madármentő adatbázisunkban több telefonszám elavulttá vált, vagy esetlegesen a szám tulajdonosa valamilyen okból már nem tudott segíteni nekünk. Ezért országos madármentő hálózatunkat bővíteni szeretnénk. Arra kérjük tehát Önöket, hogy amennyiben a következő leírás alapján alkalmasnak érzik magukat a feladatra, jelentkezzenek nálunk a lentebb megadott módon.

Madármentő önkénteseink feladatköre a következő:

- A beérkező telefonos bejelentések fogadása.
- A sérült madár szállításának megoldása, a madár átvétele.
- A madár állapotának felmérése (szállíthatóság, megállapítani, orvosi ellátásra szorul-e, fióka-e).
- Alapszintű elsősegélynyújtás a madár részére (sebfertőtlenítés, kötözés, etetés, itatás).

Jelentkező önkénteseinknek kora tavasszal tartunk madármentő továbbképzést, hogy a már jól bevált módszereket megismerhessék és megfelelően alkalmazni tudják.

Jelentkezéseiket a madarkorhaz@gmail.com e-mail címre küldhetik, **2018. január 31-ig**. Kérjük az üzenet tárgy mezőjébe írják be: „Madármentő önkéntes”.

Várjuk jelentkezéseiket!
Reméljük, hamarosan Önnel is találkozunk!

Madármentő táborok 2018-ban is

Tavaly indult útjára a madármentő táborunk, aminek nagy sikere volt, ezért folytatjuk. A szakmai program mellett kirándulásra is jut majd idő. Csónakázás a vadregényes Hortobágy-folyón, látogatás a Vadasparkba, kézműveskedés és hajnali madár les színesíti a tábor programját. A tábor részvételi díja nem változott, 30 000 Ft/fő, úgy mint tavaly. A tábor részvételi díja nem fedezi a teljes költséget, de a hiányzó részt az 1%-os felajánlásokból az alapítvány teszi hozzá.

A jelentkezési határidőre figyeljenek oda, mert vannak, akik már most lefoglalták a helyüket. ezért kérünk mindenkit, hogy **legkésőbb május 30-ig** küldje el jelentkezését, mert ezt követően már nem tudunk elfogadni jelentkezést!

Jelentkezni
a madarkorhaz@gmail.com
email címen lehet. Érdeklődni,
bővebb felvilágosítást
Konyhás István
táborvezetőtől kérhetnek
a +36 (30) 621-2160
telefonszámon.
A jelentkezési lap
a madarpark.hu oldalról
letölthető.

Táborok időpontjai:
június 25–július 1
július 9–15.
július 23–29.
augusztus 6–12.

Ajándékozzon ön is nyári tábort vagy terepjárós túrát szeretteinek!

A Madárkórház Alapítvány által szervezett nyári táborokra vagy az őszi terepjárós túrákra már most, időben lefoglalhatja a helyet azzal, hogy előre megveszi a szolgáltatásunkat. Nem szükséges a pontos időpontot most kiválasztania, azt egyeztetheti a megajándékozott is, Önnek csak annyi dolga van, hogy elküldi a madarkorhaz@gmail.com címre a megajándékozni kívánt nevét és, hogy tábort vagy túrát szeretne adni. Mi küldjük postán az ajándékkártyát, amit majd a felhasználó beválthat. A részletekről érdeklődjön Konyhás Istvánnál a (30) 621-2160 telefonszámon!

Amennyiben lehetősége van, kérjük, támogassa alapítványunkat! Köszönjük!
Bankszámlaszámunk: 59900029-10001868 • Adószámunk: 18557899-1-09

Főszerkesztő: Konyhás István • Szerkesztők: Dr. Déri János, Veres Hajnalka • Tördelés: TerepSzemle Stúdió

ISSN 1788-456X • NMHH: CE/12872-5/2017 • Megjelenik 12 000 példányban

E-mail: madarkorhaz@gmail.com • Cím: 4071 Hortobágy, Petőfi tér 6.

Hirdetésfeladás, sérült madár bejelentése: madarkorhaz@gmail.com • Tel.: +36 (30) 9435-494; +36 (52) 369-181

Megtalálható országszerte állatorvosi rendelőkben, állatkertekben, kisállatkereskedésekben, megyei könyvtárakban.

